



# Ako jediná žena zdolala Everest aj Mariánsku priekopu

**Vanessa O'Brien**, horolezkyňa a bádateľka so slovenskými koreňmi sa nezastaví pred žiadoucou prekážkou. Okrem toho, že je držiteľkou piatich Guinessových rekordov, vystúpila aj na najobávanejšiu a najnebezpečnejšiu horu Himalájí i celého sveta – K2.

Andrea Mlynárová archív Vanessy O'Brien

Podarilo sa jej to na tretí pokus, 28. júla 2017. Cesta k vrcholu bola nesmierne namáhavá nielen fyzicky, ale aj psychicky. Ako ona sama hovorí: „Lezenie je o vytrvalosti! Nie o tom, aké silné je vaše telo, ale o tom, aká silná je vaša mentálna výtrvalosť a vôle. Sedemdesiat percent úspechu je psychika!“ Vanessa O'Brien sa stala prvou Američankou a zároveň prvou Britkou (keďže má dvojité občianstvo), ktorej noha stála na K2. Himalájska hora si už vzala množstvo skúsených horolezcov a na prípadný smutný koniec bola pripravená i jej životná poistka. K2 si podľa štatistiky vyzýada jednu obeť zo štyroch horolezcov, ktorí sa pokúsia ju zdolať. Každý počítaj a s fatálnou možnosťou. Navyše do roku 1986 na tento štít nevstúpila žiadna ženská noha a prvá päťica žien, ktorá sa na vrchol K2 dosta-

la, zahynula buď pri zostupe alebo neskôr pri iných horolezeckých výpravách. Aj preto je druhý najvyšší vrch sveta prezývaný „prekliatie žien“. Nepriaznivá štatistika však nemohla odraziť Vanessu, ktorá už predtým zdolala niekoľko rekordov a stala sa najrýchlejšou ženou planéty vo výstupoch na najvyššie hory siedmich kontinentov v neuveriteľne krátkom časovom intervale – len 295 dní. V roku 2018 ju Spoločnosť vedeckého bázania vyhlásila za Bádateľku roka. Na ceste k oceneniu Vanessa lámala jeden rekord za druhým. A aby toho nebolo málo, začala liezať len desať rokov predtým, ako dosiahla všetky úspechy.

## Od finančníctva k horolezectvu

Vanessina úspešná profesionálna kariéra nikdy nenasvedčovala, že by sa jej nie-

kedy chcela vzdať. Po dvadsiatich rokoch vo finančnom sektore však nastal zlom v jej prioritách, keď v roku 2008 padla newyorská burza. Vtedy pochopila, že potrebuje nový cieľ a zmysel života. Priateľka jej len tak z pobavenia navrhla: „A čo tak zdolať Mount Everest?“ No a nebola by to ona, keby sa touto myšlienkom okamžite nezačala zaoberať. Pretože Vanessa vždy nachádzala nový cieľ a zmysel pri výstupe na vrchol i pri zdolaní ďalšej prekážky.

Ked' sa v roku 1999 prestáhovala z New Yorku do Londýna, žena s titulom MBA vo vedúcej pozícii bola obrovskou raritou v bankovom sektore. Ako jedna z najmladších na pozícii výkonného riaditeľa – a k tomu v ženskom rode – riadila britskú pobočku prestížnej americkej banky Morgan Stanley, v rámci ktorej vybudovala európsku pobočku zákazníckej divízie. Postupovala v kariére neúnavne nahor ako obchodná riaditeľka banky Barclays a napokon ako obchodná riaditeľka európskej pobočky Bank of America. Získavala ocenenia, sedávala v riadiacich radách rôznych firiem, jej bankové divízie lámali finančné rekordy. Potom nastal spomínany krach burzy cenných papierov. Vanessa sa rozhodla pre zmenu a nasledovala svojho man-

žela Jonathana do Hongkongu. Prvýkrát od svojich pätnastich rokov sa ocitla v situácii, keď nemusela ísť do práce. Založila si kanceláriu u seba doma, lebo „ako môže ktokoľvek existovať bez kancelárie?“ Všetky emócie vyvieraťi z pocitu zodpovednosti, ktorý mala od veľmi skorého stredoškolského veku v Detroite. Vanessini rodičia sa rozišli po tragickej smrti jej brata a ona sa musela postaviť príliš skoro na vlastné nohy. A to doslova. Mentálne aj finančne.

Vanessa pochopila, ako práca človeka definuje, posilňuje a zároveň tvaruje jeho miesto na tomto svete. Musela dospieť veľmi rýchlo, keď si už na strednej škole zarábala na seba a po školskom dni pokračovala ďalším pracovným úväzkom ako čašníčka alebo „babysitterka“. V šestnástich si nášla prácu v realitnej kancelárii – a ako sama hovorí – táto práca a jej „ja“ sa navzájom transformovali. Písací stroj v „realitke“ vymenila za prvý počítač a v osemnásťich si kúpila vlastný byt v New Yorku. Poviete si – a čo to má spoločné s horolezectvom? Veľa a všetko. Vytrvalosť, schopnosť postarať sa o seba v náročnej situácii, rýchle a správne rozhodovanie v kľúčovom okamihu, vieru v seba samého a hlavne tvrdú drinu. To sú hlavné atribúty vrcholového športovca a horolezca, ktorým Vanessa O'Brien rozhodne je.

#### Zo štítu na štít

Ked' sa prvýkrát vybrala na Mount Everest, už pri výstupe do druhého výškového tábora ju takmer zasypala lavína pri preklatom ľadopáde Khumbu a len o vlások unikla istej smrti. Vrátila sa domov a pustila sa do ešte tvrdšieho tréningu. Postupne sa zoznamovala s pohoriami na každom kontinente, miňala svoje úspory a vrátila sa späť pod najvyššiu horu sveta. Medzičasom vylezla na niekoľko osemstisícoviek v Himalájach, ako napríklad Šiša Pangma, Čo Oju, zoznámila sa s Alpami, Kaukazom i Andami. Na arktické podmienky sa pripravovala v americkom pohorí White Mountains (Biele Hory) v štáte New Hampshire (USA), ktorých najvyšší vrch Mount Washington je preslávený tvrdými arktickými podmienkami a silným vetrom.

Na ľadovec Mount Rainier Kautz vylezla 16. júla 2011, aby sa pripravila na obávaný ľadový vodopád pod Mount Everestom. Potom sa vrátila do Himalájí a všetko už išlo ako po masle. Najprv dve himalájske osemstisícovky a potom tá najvytúženejšia a najvyššia! Dňa 19. júla 2012 vystúpila na vrchol Mount Everestu. V júni 2012 nasledoval najvyšší štít Severnej Ameriky – Denali, Elbrus v Európe v júli, Carstensz Pyramid v Oceánii v septembri, austrálsky Mount Kosciuszko v októbri, Vinson Masif v Antarktíde v decembri, Aconcagua

v Južnej Amerike v januári 2013, a na záver do najľahšie – Kilimandžáro v Afrike, 10. marca 2013. Tento maratón sa podarilo Vanesse stihnuť za neuveriteľných 295 dní, čím vytvorila svoj prvý Guinnessov rekord s názvom „Sedem vrcholov“. Po ceste k najvyššiemu štítu Antarktídy si ēste stihla „odskočiť“ na Južný pól, ktorý dosiahla 15. decembra 2012. Len tak-tak sa stihla vrátiť k vianočnému stolu i dlhorčnému partnerovi a manželovi, ktorý ju vo všetkých jej expediciách podporoval, povzbudzoval a vždy veril v jej šťastný príchod, tentoraz do ich nového domova v Bostone.

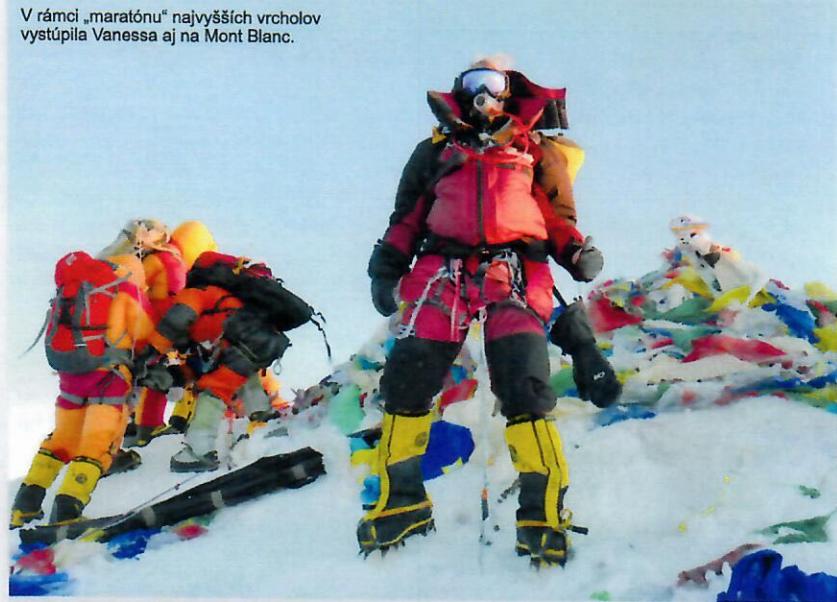
Aby sa Vanesse splnila ďalšia metá – zdolanie Severného pólu – musela súbežne s maratónom najvyšších vrcholov aj počas najtuhšej zimy v Bostone trénovať. Dva mesiace sa trápila tahaním ľažakej pneumatiky z kameóna okolo Charles River v Bostonе, behala na lyžiach, medzitým vylezla na posledné dva najvyššie vrcholy konti-

nentov. Keď dosiahla Kilimandžáro a ako najrýchlejšia žena planéty vyšla na najvyššie štity siedmich kontinentov, prvýkrát počas svojej horolezeckej kariéry „tweetovala“ z vrcholu hory, ktorý má symbolický názov Štít Slobody (Uhuru Peak): „Som na vrchole Kilimandžára, je sedem hodín ráno, 10. marca. To je 7 vrcholov + Carstensz za 10 mesiacov. Teraz ma čaká Severný pól. ☺“

#### Expedícia „North Pole“

Nasledovala ďalšia prekážka a výhra zároveň. A bolo to veru poriadne mokrasté úskalie. „Severný pól je mokrý a studený, nie ako suchá studená Antarktída. Preto treba byť pri balení na expedíciu obzvlášť vynalezavý. Navýše si svoj dom a celý výstroj tiahate na saniach za sebou vy sami,“ hovorí Vanessa. Severný pól leží uprostred Arktického oceánu, nie je súčasťou žiadneho kontinentu, len zamrznutou kryhou plávajúceho ľadu, ktorá sa pod vplyvom

V rámci „maratónu“ najvyšších vrcholov vystúpila Vanessa aj na Mont Blanc.



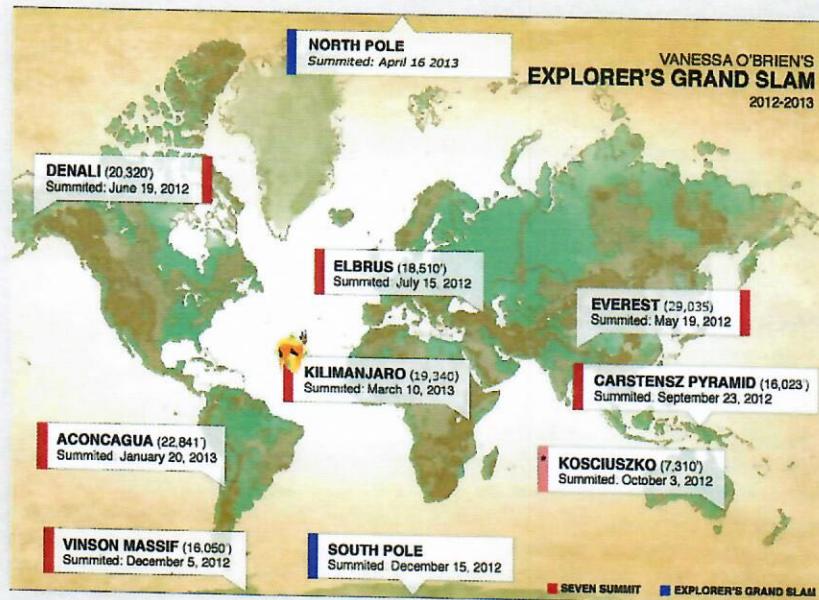
Po dvoch himalájskych osemstisícovkách prišlo na využitý Mount Everest.



globálneho otepľovania roztápa. Je celkom možné, že v roku 2035 už nebude môcť dosiahnuť Severný pól tak ako ona – suchou nohou – žiadny polárny bádateľ.

O piatej hodine poobede 16. apríla 2013 dorazila Vanessa so svojím kolegom na Severný pól, miesto, ktoré je považované za najsevernejší bod našej planéty – 90 stupňov severnej šírky a 0 stupňov západnej dĺžky. Bola to, ako ona sama hovorí, jej psychicky najťažšia expedícia. Sane väčiace takmer 41 kilogramov, zavesené na pleciach, si musela tahať cez nekonečné ľadové pole, ktoré sa pod ňou mohlo kedykoľvek preboriť. Počas náročnej cesty k pólu myšela na svojho brata, ktorý tragicky zahynul pri kúpaní sa v jazere. Bala sa, že sa preborí a utopí... Pred očami videla nápis zo slovenského kostola sv. Cyrila a Metoda v Detroite, ktorý bol smutnou a taživou spomienkou na jeho pohreb: „Klaňajme sa večnej sviatosti oltárnej.“ Vanessa sa však len málokedy vzdávala! A tak si mohla zapísť do knihy úspechov ďalší zdolaný mišník. Stala sa prvou ženou v histórii, ktorá dobyla „Tri póly“ sveta (Severný, Južný a Mount Everest) v čase kratšom ako jeden rok, čo jej zaistilo titul držiteľky Grandslamu bádateľov. Zároveň vytvorila ďalší Guinnessov rekord a bola už po druhýkrát najrýchlejšia!

Na Severnom póle vyvesila zástavu Amerického Červeného kríža, vďaka čomu sa jej podarilo vyzbierať tisíce dolárov na záchranu ľudských životov. Keď sa po pár dňoch vrátila do civilizácie, prvá správa, ktorá ju zastihla, bola tá o teroristickom útoku na Bostonský maratón. Aj preto sa v roku 2017 rozhodla pod vlajkou Amerického Červeného kríža bežať známe bostonské preteky. Vďaka nej dosiahla



zbierka pre chorých a ľudí v nádzii 512-tisíc dolárov.

#### Zvládla i „prekliatie žien“

Len pár mesiacov nato už stala pod najkrutejšou horou Himalájí. Bol to jej tretí pokus zdolať K2. Tentoraz bola vedúcou výpravy a na základe predpovede počasia mali výstup uskutočniť podľa plánu. Bol júl, najlepší mesiac roka v Himalájach. V roku 2015 ani v roku 2016 sa nikomu nepodarilo vyjsť na vrchol K2. Vanessa verila, že jej to na tretí pokus, v roku 2017, konečne vyjde. Výstup expedície z najvyššieho, štvrtého výškového tábora na vrchol K2 sa začal hodinu pred polnocou. Vanesse, jej kolegom a šerpom trvalo šestnásť hodín, kým dosiahli vrchol „preklatej hory“. Prekonala tak ďalší zo svojich rekordov,

28. júla 2017 o 16.40 hodine sa stala prvou americkou a britskou ženou, ktorá vyliezla na K2 – a to vo veku 52 rokov. Na vrchole zaviala vlajka organizácie „Ženy OSN“, jednej z agentúr Organizácie Spojených národov.

Niekto by si povedal, že je načase odýchnuť si. Nie však Vanessa. V období, keď vo svete zúrila prvá vlna pandémie, sa na špeciálne zostrojenej ponorke ponorila 12. júna 2020 do Challenger Deep, najnižšie položeného miesta našej planéty, ktoré je súčasťou Mariánskej priekopy nedaleko ostrova Guam. Spolu s podmorským bádateľom Victorom Vescovom strávila tri hodiny skúmaním a mapovaním dna Mariánskej priekopy, pričom zistili, že najnižšie miesto sveta nie je ploché, ako sa predpokladalo, ale má mierny spád päť a pol metra. Zároveň v hĺbke a čierňave objavili živé a pohybujúce sa stvorenia.

#### Bádateľka so slovenskými koreňmi

Tak sa stala Vanessa O'Brien prvou a zatiaľ jedinou ženou, ktorá dobyla štyri póly sveta. K Severnému, Južnému a najvyššiemu pridala aj najnižší pól Zeme. A ja som nesmierne šťastná, že Slovensko sa môže pochváliť tým, že Vanessi predkovia, prastarí rodičia z maminej strany, sa do Ameriky vystáhovali z malých dediniek Pavlovce nad Uhom a Suché pri Michalovciach.

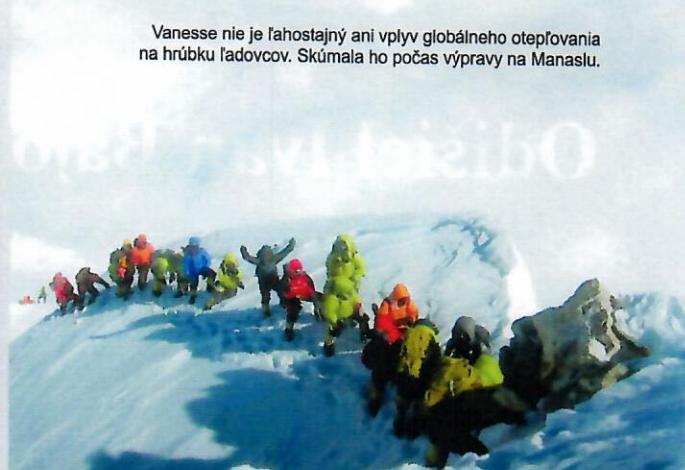
O svojom pôvode sa zmieňuje aj vo vlastnej knihe *To the Greatest Heights* (Do najväčších výšok, pozn. autorky), ktorá bola nedávno preložená aj do poľštiny ako *Wszystkie szczyty świata*. Hádam sa čoskoro dočkáme aj slovenského prekladu.

Vanessa si tiež so smútkom spomína na nešťastné udalosti v základnom tábore pod Nanga Parbat v júni 2013. S úctou

Na vrchol K2 sa Vanessa dostala na tretí pokus.



Vanesse nie je ľahostajný ani vplyv globálneho otepľovania na hrúbkú ľadovcov. Skúmala ho počas výpravy na Manasu.



Cestou na Severný pól si človek so sebou tahuje celý „dom“



Z výstupu na Šíša Pangmu



Do Mariánskej priekopy zostúpila na špeciálne zstrojenej ponore.

vyslovuje mená známych horolezcov, Petra Šperku a Antona Dobeša. Zatiaľ čo pre ňu bol rok 2013 mimoriadne úspešným, pre slovenskú horolezeckú rodinu v Tatrách i pre celé Slovensko to bol rok spomínania sa z tejto neuveriteľnej tragédie. Našich dvoch himalájcov sama osobne nikdy nesvetla, napriek tomu im ako profesionálna horolezkyňa vzdáva veľkú úctu. Veď aj ona má pred Himalájami veľký rešpekt a základnú zásadu, ktorej sa drží: „Bezpečnosť a život na prvom mieste!“ Neriskovala ani pri prvých dvoch výstupoch na K2, ale pokorila sa pred „prekliatou horou“ a jej nevyspytateľným počasím. Čakala na treťiu šancu a využila ju! Avšak ihneď dodáva a hovorí o šťastí alebo dobrej vôle himalájskych bohov, pred ktorými má nesmierny rešpekt.

#### Nový cieľ: vesmír

Skromná žena s úprimným úsmevom sa chystá preskúmať svoje korene a navštíviť Slovensko. A ja len dúfam, že sa jej naše Tatry zapáčia tak, že sa k nám bude vždy s radosťou vracať a dobývať aj naše končiare. Vanessa už Slovensko reprezentovala i na pôde OSN, kde sa podela o svoje horolezecké úspechy.

Je tiež veľkou bojovníčkou proti znečisťovaniu najvyšších hôr sveta. Počas horolezeckej výpravy na osemtisícovku Manasu skúmala vplyv globálneho otepľovania na hrúbkú ľadovcov v Himalájach. Záro-



Priprava na ďalší Vanessin cieľ – cestu do vesmíru – tréning nulovej gravitácie

veň sa zasadzuje za lepšie finančné podmienky pre šerpov a horských vodcov v týchto končinách, ako i za práva žien v tomto regióne. V roku 2018 bola vyhlásená za „Bádatelku roka“ a v roku 2021 ju Newyorská univerzita označila za jednu zo svojich desiatich najznámejších absolventov. Vanessa je tiež čestnou veľvyslankyňou Americko-nepálskej horolezeckej asociácie a veľvyslankyňou dobrej vôle v Pakistane.

Viete, na čo sa pripravuje Vanessa práve teraz? V americkom vesmírnom centre

trénuje, aby sa raz vydala do vesmíru. Možno sa tak stane, ani sa nenaďame! Ja som však nesmierne rada, že je mojom blízkou priateľkou a teším sa na to, ako ju jedného dňa priviediem do slovenských Tatier a budem sa môcť práve Vanesse pochváliť ich krásou!

**Pozn.:** Autorka je profesorkou matematiky na City University of New York, predtým učila matematiku i chémiku na Gymnáziu D. Tataru v Poprade, je bývalou hráčkou TJ Vysoké Tatry vo volejbale a manželkou slovenského veľvyslance pri OSN v New Yorku Michala Mlynára ml.